

א.רמב"ם | הלכות אבל פרק א'

א. מצות עשה להתאבל על הקרובים, שנאמר ואכלתי חטאת היום הייטב בעיני ה', ואין אבילות מן התורה אלא ביום ראשון בלבד שהוא יום המיתה ויום הקבורה, אבל שאר השבעה ימים אינו דין תורה, אף על פי שנאמר בתורה ויעש לאביו אבל שבעת ימים ניתנה תורה ונתחדשה הלכה ומשה רבינו תקן להם לישראל שבעת ימי אבלות ושבעת ימי המשתה.

ה. מי שדרךן לשלוח המת למדינה אחרת לקבורו ואינם יודעים מתי יקבר מעת שיחזרו פניהן מללוותו מתחילין למנות שבעה ושלשים ומתחילין להתאבל.

ב.רמב"ם | הלכות אבל פרק ה'

א. אלו דברים שהאבל אסור בהן ביום ראשון מן התורה ובשאר ימים מדבריהם: אסור לספר, ולכבס, ולרחוץ, ולסוך, ולשמש מטתו, ולנעול את הסנדל, ולעשות מלאכה, ולקרות בדברי תורה, ולזקוף את המטה, ולפרוע את ראשו, ולשאלו שלום, הכל אחד עשר דבר.

ג.הגהות מיימוניות | הלכות אבל פרק ד'

[ג] זו"ל סמ"ק ומ"מ מותר בנעילת הסנדל ולצאת מפתח ביתו כי צריך לחזור אחר צרכי המת אבל תשמיש המטה ושאר אבילות נוהג אף על גב דאמרין פ"ק דכתובות חתן בועל בעילת מצוה ופורש אף על פי שהוא אונן חתן שאני

ד.רמב"ם | הלכות אבל פרק י'

ג. הרגלים וכן ראש השנה ויום הכפורים אין דבר מדברי אבלות נוהג בהן, וכל הקובר את מתו אפילו שעה אחת קודם הרגל או קודם ראש השנה ויום הכפורים בטלה ממנו גזירת שבעה...

ה.רמב"ם | הלכות ביאת מקדש פרק ב'

יא. האבל אינו משלח קרבנותיו כל שבעה, אפילו יין או עצים או לבונה, וכן מצורע אינו משלח קרבנותיו כל זמן שאינו ראוי לביאה אל המחנה אינו ראוי להקרבה, אבל המנודה יש בו ספק אם משלח אם אינו משלח לפיכך אם הקריבו עליו נרצה.

אבילות

בשבת וברגל

ו.רמב"ם | הלכות יום טוב פרק ו'

יז. שבעת ימי הפסח ושמונת ימי החג עם שאר ימים טובים כולם אסורים בהספד ותענית, וחייב אדם להיות בהן שמח וטוב לב הוא ובניו ואשתו ובני ביתו וכל הנולים עליו שנאמר (דברים ט"ז) ושמחת בחגך וגו', אף על פי שהשמחה האמורה כאן היא קרבן שלמים כמו שאנו מבארין בהלכות חגיגה יש בכלל אותה שמחה לשמוח הוא ובניו ובני ביתו כל אחד ואחד כראוי לו.

יח. כיצד הקטנים נותן להם קליות ואגוזים ומגדנות, והנשים קונה להן בגדים ותכשיטין נאים כפי ממונו, והאנשים אוכלין בשר ושותין יין שאין שמחה אלא בבשר ואין שמחה אלא ביין, וכשהוא אוכל ושותה חייב להאכיל (דברים ט"ז) לגר ליתום ולאלמנה עם שאר העניים האמללים, אבל מי שנועל דלתות חצרו ואוכל ושותה הוא ובניו ואשתו ואינו מאכיל ומשקה לעניים ולמרי נפש אין זו שמחת מצוה אלא שמחת כריסו, ועל אלו נאמר (הושע ט') זבחיהם כלחם אונים להם כל אוכליו יטמאו כי לחמם לנפשם, ושמחה כזו קלון היא להם שנאמר (מלאכי ב') וזריתי פרש על פניכם פרש חגיגם.

ז.רמב"ם | הלכות זולב פרק ח'

יב. אף על פי שכל המועדות מצוה לשמוח בהן, בחג הסוכות היתה שם במקדש שמחה יתירה שנאמר (ויקרא כ"ג) ושמתם לפני ה' אלהיכם שבעת ימים, וכיצד היו עושין ערב יום טוב הראשון היו מתקנין במקדש מקום לנשים מלמעלה ולאנשים מלמטה כדי שלא יתערבו אלו עם אלו, ומתחילין לשמוח ממוצאי יום טוב הראשון, וכן בכל יום ויום מימי חולו של מועד מתחילין מאחר שיקריבו תמיד של בין הערבים לשמוח שאר היום עם כל הלילה.

ישיבת כרם ביבנה

מתני'

”הַקּוֹבֵר אֶת מֵתוֹ שְׁלֹשָׁה יָמִים קֹדֶם לְרַגְלֵי בְמִלָּה הֵימָנוּ גִּזְרֵת שְׁבַעַה שְׂמוּנָה בְּמִלּוֹ הֵימָנוּ גִּזְרֵת שְׁלֹשִׁים מִפְּנֵי שְׁאֵמְרוּ : שֶׁבֶת עוֹלָה וְאֵינָה מִפַּסְקָת י' רִגְלִים מִפְּסִיקִין וְאֵינָן עוֹלִין ר' אֱלִיעֶזֶר אֹמֵר מִשְׁחָרֵב בֵּית הַמִּקְדָּשׁ ” עֲצַרְתָּ שִׁשְׁבֶּת רֶבֶן גְּמַלְיָאֵל אֹמֵר ” רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹם הַכַּפּוּרִים כִּרְגִלִּים וְחֻכְמִים אֹמְרִים ” לֹא כִדְבָרִי זֶה וְלֹא כִדְבָרִי זֶה אֲלֵא י' עֲצַרְתָּ כִּרְגִלִּים רֹאשׁ הַשָּׁנָה וְיוֹה"כ כִּשְׁבֶּת:

ט.מו"ק יד:

” אֲבָל אֵינוּ נוֹהֵג אֲבִילּוּתוֹ בִּרְגֵל שְׁנָאֻמֵּר י' וּשְׁמַחַת בַּחֲגֵךְ אִי אֲבִילּוֹת דְּמַעֲיָקָא הוּא אֲתִי עֲשֵׂה דְרִבִּים וְדָחִי עֲשֵׂה דִיחִיד וְאִי אֲבִילּוֹת דִּהִשְׁתָּא הוּא לֹא אֲתִי עֲשֵׂה דִיחִיד וְדָחִי עֲשֵׂה דְרִבִּים י' מְנוּדָה מִהוּ שִׁנְהַג נִידִיו בִּרְגֵל

מְצוּרַע מִהוּ שִׁנְהַג צִרְעָתוֹ בִּרְגֵל

סוּדְרָא אֲרִישִׁיָּה וְאִזֵּיל וְאֲתִי בְּבִיתֶיהָ א"ל לֹא סָבַר לֵה מִן אִין אֲבִילּוֹת בִּשְׁבֶּת א"ל הֵכִי א"ר יוֹחָנָן ” דְּבָרִים שְׁבַעֲנֵינָא נוֹהֵג:

יא.תוספות | מו"ק כג: בא"ד מאן

לְמַאֵן דְּלִמַּר דְּלֹא נִהַגָּה עוֹלָה לִמְנִין שְׁבַעַה וְח"כ כִּרְגֵל נִמִּי אַע"ג דְּלֹא נִהַגָּה יֵהָא עוֹלָה וְלַעֲלֵי אַמְרִי' לַעֲנִין שְׁבַעַה לֹא קִמְבַּעֲיָא לִיה דְּלֹא נִהַגָּה מְזוֹת שְׁבַעַה כִּרְגֵל וְתַמְרָךְ אַע"ג שְׁבַעַה עוֹלָה רַגֵל אִינוּ עוֹלָה הוֹאִיל וְאִין אֲבִילּוֹת כֻּלָּא מִשּׁוּם דְּכַתִּיב כֵּהָן שִׁמְחָה שְׂבַת מִיֵּהָא לֹא כַּמִּז שִׁמְחָה אֲפִילוּ אֵינָה נוֹהֵגַת עוֹלָה

יב.מו"ק יט:

”כַּעַם מִינִיהָ אֲבִי ” (מֵרַבָּא) קִבְּרוּ בִּרְגֵל רַגֵל עוֹלָה לֹא לִמְנִין שְׁלֹשִׁים אִין רַגֵל עוֹלָה לֹא לִמְנִין שְׁלֹשִׁים ” לִמְנִין שְׁבַעַה לֹא קִמְבַּעֲיָא לִי דְלֹא נִהַגָּה מִצּוֹת שְׁבַעַה בִּרְגֵל כִּי קָא מִיבַעֲיָא לִי לִמְנִין שְׁלֹשִׁים דְּקָא נִהַגָּה מִצּוֹת שְׁלֹשִׁים בִּרְגֵל מֵאִי א"ל אֵינוּ עוֹלָה

יג.תוספות רא"ש | מו"ק יט:

נ"ל לתרץ דגבי אבל הוא דשייך לומר אתי עשה דרגל דכתיב ביה ושמחת ודחי עשה דאבל שהוא מצוה על מניעת השמחה, אבל דין מנודה הוא לקיים מצוות לא תסור, ומחמת שאינו שומע לדברי חכמים הטילו עליו חומר זה ואינו מבטל מצוות ושמחת של רגל, כי חומר זה אינו מצוות מניעת השמחה.

יד.ריטב"א | מו"ק יט:

וי"ל דמדאורייתא כיוון ששמח באכילת בשר וכיוצא בו אין הרגל מתחלל וקרינן ביה ושמחת בחגך

טו.רא"ש | מועד קטן פרק ג סימן ג

הרי לדעת הרב אלפס ולדעת מקצת הגאונים דאבילות יום ראשון הוי דאורייתא אבל ר"י פירש דליכא אבילות כלל מדאורייתא ואף על גב דאנינות יום ראשון מן התורה אנינות לחוד ואבילות לחוד והאסור בזה מותר בזה והאסור בזה מותר בזה ואין ראשון מן התורה היינו באכילת קדשים כדאיתא בפ' טבול יום (דף קא א) ובאכילת מעשר שני דכתיב לא אכלתי באוני ממנו ועוד החמירו בו חכמים לאוסרו בדברים המפורשים בריש פרק מי שמתו (דף יז א) בעוד שלא נקבר מתו אבל באבילות לא מצינו בשום מקום שנוהג ביום ראשון מן התורה והכי נתן בסנהדרין פרק נגמר הדין (דף נג א) אין קרובין מתאבלין עליו אלא מתאוננין אלאא משמע דאבילות ואנינות תרי עינני נינהו וראיה לדבר מהא דאמר פרק קמא דכתובות (דף ד א) מת אביו של חתן או אמה של כלה מכניסין את המת לחדר ואת החתן ואת הכלה לחופה ובועל בעילת מצוה ופורש וקובר את מתו ונוהג שבעת ימי המשתה ואח"כ נוהג שבעת ימי אבילות ואם איתא דאבילות יום ראשון מן התורה היאך תדחה מצוה מן התורה מפני משתה דחופה דרבנן לכל הפחות ינהוג אבילות יום ראשון תחלה אלא ודאי כל שבעת ימי אבילות אינן אלא מדרבנן לכן נדחין מפני ימי המשתה ונראה לי דלאו ראה דלא קאמר הרב אלפסי דאבילות יום ראשון מדאורייתא אלא דנקבר ביום המיתה דהא יליף לה מאנינות דאהרן וכן ואחריה כיום מר היינו יום המיתה וההיא דכתובות ה"ק מכניסין את המת לחדר ובועל בעילת מצוה ופורש בלילה וקובר את מתו למחר הלכך ליכא אבילות דאורייתא

י.מו"ק כד.

”כַּעַם מִינִיהָ ר' יוֹחָנָן מִשְׁמוּאֵל יֵשׁ אֲבִילּוֹת בִּשְׁבֶּת אִמֵּר לִיה אִין בִּשְׁבֶּת או אִין אֲבִילּוֹת בִּשְׁבֶּת יִרְבִּי רֵבֶנן קִמְיָה דְרַב פִּפְא וְקִאֻמְרִי מִשְׁמִיה דְּשְׁמוּאֵל אֲבָל שְׁשִׁימֻשׁ מִשְׁתּוֹ בִּימֵי אֲבָלוּ חֵיִיב מִיתָה א"ל רַב פִּפְא ” אִסוּר אַתְמוֹר וּמִשְׁמִיה דר' יוֹחָנָן אַתְמוֹר

אמר
שמואל : פח"ז חובה נת"ר רשות פריעת הראש חזרת קרע לאחוריו וקפת המטה חובה נעילת הסנדל תשמיש המטה רחיצת ידים ורגלים בחמין ערבית רשות ורב **אמר** י' אף פריעת הראש רשות

אבי
אשכחיה לרב יוסף דפרים ליה סודרא ארישיה ואזיל ואתי בביתיה א"ל לאו סבר לה מין אר אבילות בשבת א"ל הכי א"ר יוחנן ” דברים שבצענא נוהג:

נימו הי דברים דקריעה אי הוה אסור נעילת הסנדל בללעא וכל שאר דברים:

תמונת QR קודם לשימוש באתר זה. תמונת QR לאחר השימוש באתר זה.

ובתו' הרב מקשה דמשמע אפילו

למאן דלמר דלא נהגא עולה למנין שבעה וח"כ כרגל נמי אע"ג דלא נהגא יחא עולה ולעיל אמרי' לענין שבעה לא קמבעיא ליה דלא נהגא מלות שבעה כרגל וממרך אע"ג שבעה עולה רגל אינו עולה הוהיל ואין אבילות כלל משום דכתיב כהן שמחה שבת מיהא לא כמיז שמחה אפילו אינה נוהגת עולה

יח.תוספות | מו"ק יד:

עשה
דיחיד. משמע דאבילות איכא עשה דאורייתא מדלא קאמר ודחי עשה דרבנן והאי דקאמר לעיל (דף יא:) לא מנציא ימי אבלו דרבנן היינו עשיית מלאכה דנפקא לן (לענין טו:) בלסמכתא מוהפכתי חגיגס ללצל אצל גוף האבילות דאורייתא מיהו נראה לי דשמחת הרגל נמי דרבנן ושמחת היינו בשלמי שמחה כדאיתא בחגיגה (ט:).

רבינו יצחק בר יהודה תנהיג במגנצא לומר והשיאנו בר"ה ויה"כ בשם רבינו אלעזר הגדול וכן רבינו משולם שאל פי ראש ישיבה שבירושלים והשיבו שאומרים והשיאנו בר"ה ויה"כ. והביאו ראיה מירושלמי דפרק הורוא. אבל גאון רבינו יצחק הלוי ז"ל תנהיג בגרמזי"ש שלא לומר לפי שברכת מועדים לא שייך אלא בשלש רגלים דכתיב ג"פ בשנה יראה וסמיך ליה איש כמתנת ידו בברכת ה' וגו'. וכן כתב רבינו שלתיאל דברכת מועדיך זהו קרבן חגיגה דכתיב ביה בברכת ה' אלהיך זה אינו כ"א שלש פעמים בשנה ומשעם זה אין לומר ואין אנו יכולין לעלות ולהראות לפניך אלא יש לומר אין אנו יכולין לעשות חובותינו לפניך. כתב רבינו'י שאלתי את רבותי ר"ה שחל להיות בשבת אם אומרים למוצאי שבת ותודיענו מפני שאומרים בו וחגיגת הרגל ור"ה לא חג ולא רגל. והשיבוני דאע"פ כן מתפללין ותודיענו כי היכי דאמרין (תלוי דף יא ב) במוצאי יום טוב בהבדלה בין יום השביעי לשתת ימי המעשה דאמרין סדר הבדלות הוא מנזה הכא נמי סידור תיקון הוא מנוה. אבל בתשובת מר שר שלום כתוב בר"ה היו אומרים בשתי ישיבות בין בתפלה בין בקידושא מועדים לשמחה חגים וחגנים לששון את יום הזכרון הזה שהרי כתוב אלה מועדי ה' בריש ענינא ובסוף ענינא וידבר משה את מועדי ה' וקאי אבל ענינא פסח ועצרת וראש השנה ויום הכפורים וסוכות ושמני עצרת וכולוהו איתקוש להדדי לקרותם מועדי ה' מקראי קדש וכתוב זכרון תרועה מקרא קדש.

